

Наредба за договаряне на работната заплата

Приета с ПМС № 129 от 5.07.1991 г., обн., ДВ, бр. 55 от 12.07.1991 г., изм., бр. 30 от 9.04.1993 г., в сила от 1.03.1993 г., бр. 40 от 11.05.1993 г.

Раздел I Общи положения

Чл. 1. (1) С тази наредба се определят принципите, обхватът и правилата на колективното договаряне на работната заплата и за определяне конкретния размер на заплата по индивидуален трудов договор на работниците и служителите от всички предприятия и организации.

(2) Договарянето на работната заплата може да обхваща всички въпроси, свързани с трудовото възнаграждение на работника или служителя, неуредени с повелителни разпоредби на закон или нормативен акт.

Чл. 2. Договарянето на работната заплата цели постигане на споразумение между страните за размера, съотношенията, динамиката и организацията на работната заплата при конкретните условия на предприятията и организациите.

Чл. 3. Договарянето на работната заплата се извършва на основата на:

1. количеството, качеството и ефективността на труда;
2. условията, при които се полага трудът;
3. необходимите средства за възпроизводство на работната сила;
4. икономически съображения, включително изискванията за икономическо развитие, производителност на труда и поддържането на желаната заетост.

Раздел II Колективно договаряне на работната заплата

Чл. 4. Колективното договаряне на работната заплата става по реда и технологията за сключването на колективните трудови договори и споразумения.

Чл. 5. Колективното договаряне на работната заплата се извършва:

1. на национално равнище - между правителството и представителните национални организации на синдикатите и работодателите;
2. в предприятието или организацията - между съответния работодател и представителните организации на синдикатите.

Чл. 6. Колективното договаряне на работната заплата на национално равнище се извършва чрез сключване на споразумение между страните и обхваща:

1. начините, принципите и процедурите за определяне размера на минималната работна заплата за страната, както и основанията, условията и реда за нейното изменение;
2. размера на минималната часова и месечна работна заплата за страната и препоръчителните коефициенти за диференциране на началните заплати по степен на образование;
3. видовете и минималните размери на допълнителните трудови и други възнаграждения, доколкото те не са повелително определени с Кодекса на труда;

4. начините за определяне на средствата за работна заплата, длъжностните наименования и коефициентите за определяне на началните работни заплати за тях в организациите и звената на бюджетна издръжка;

5. необходимостта от регулиране на средствата за работна заплата;

6. принципа, начина и сроковете за регулиране средствата за работна заплата;

7. други въпроси, уточнени между страните в процеса на договарянето.

Чл. 7. Колективното договаряне на работната заплата в предприятията или организациите обхваща:

1. размера на минималната часова, дневна или месечна работна заплата за предприятието или организацията;

2. началните работни заплати, диференцирани по категории персонал, длъжностни наименования, изискваща се степен на образование и квалификация или друг признак, както и основанията и начина за тяхното изменение;

3. начините за оценяване на работните места на работниците и служителите и за определяне размера на работната заплата;

4. начина за оценяване на резултатите от труда и за определяне на заплатата за тези резултати;

5. видовете и размерите на допълнителните възнаграждения и доплащанията към работната заплата;

6. измененията на работната заплата в зависимост от инфлацията или други икономически фактори;

7. механизма за разпределение на средствата за работна заплата по структурни звена в предприятията и организациите;

8. системата за отразяване на условията на труд в работната заплата;

9. периодичността на изплащане на работната заплата;

10. други въпроси, уточнени в процеса на договарянето.

Чл. 8. (1) По искане на една от страните колективното договаряне на работната заплата може да се извършва:

1. по отрасли или браншове - между отрасловите или браншовите организации на синдикатите и на работодателите;

2. по общини или региони - между общинските или регионалните формирования на синдикатите и сдруженията на работодателите.

(2) На отраслово и браншово равнище, както и в общините или регионите страните сами определят предмета и обхвата при колективното договаряне на работната заплата, както и задължителността на договореностите за предприятията и организациите от отрасъла, бранша, общината или региона, представени на преговорите.

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 30 от 1993 г., в сила от 1.03.1993 г., бр. 40 от 1993 г.) (1) За бюджетните организации и дейности договарянето на работната заплата се извършва на:

1. национално равнище - по т. 6 на чл. 7;

2. отраслово (браншово) равнище - по точки 1, 2, 5, 8 и 9 на чл. 7;

3. равнище организация - по останалите точки на чл. 7.

(2) За предприятията и организациите извън посочените в ал. 1 при договаряне на работната заплата за диференциране на началната месечна работна заплата в зависимост от

степената на образование, което се изисква за работното място (длъжността), се прилагат следните препоръчителни коефициенти към минималната месечна работна заплата за страната:

1. за средно образование - 1,10;
2. за средно специално образование - 1,15;
3. за полувисше образование - 1,25;
4. за висше образование - 1,35.

Раздел III

Принципи, начини и процедури за определяне на минималната работна заплата за страната

Чл. 10. (1) Минималната работна заплата е най-ниското трудово възнаграждение за отработено време или за извършена работа.

(2) При определянето на минималната работна заплата за страната да се отчитат: потребностите на трудещите се и на техните семейства; стойността на живота и измененията в нея; общото равнище на работната заплата в страната; системата на социално подпомагане; равнището на живот на другите социални групи; икономическите фактори, вкл. изискванията за икономическото развитие на страната, равнището на производителността на труда и поддържането на целесъобразно равнище на заетостта.

Чл. 11. Минималната месечна работна заплата за страната, определена от Министерския съвет, се гарантира при добросъвестно изпълнение на задълженията и не зависи от постигнатите резултати и платежоспособността на работодателя. Тя е основа за определяне на минималните размери на социалните и осигурителните плащания.

Чл. 12. Установената минимална заплата за страната може да се завишава при договарянето в отраслите, предприятията и организациите. Минималната работна заплата, определена чрез договаряне, не може да бъде по-ниска от тази, определена от Министерския съвет.

Раздел IV

Определяне на работната заплата по индивидуален трудов договор

Чл. 13. Размерът на работната заплата на работниците и служителите се определя в индивидуален трудов договор в съответствие с постигнатите договорености по работната заплата в колективния трудов договор.

Чл. 14. При определяне на конкретния размер на работната заплата по индивидуален трудов договор се спазват и повелителни разпоредби на Кодекса на труда, закон, указ, устав или друг нормативен акт.

Чл. 15. В случаите, когато в индивидуален трудов договор не са определени изрично условията и показателите за изменение на договорената работна заплата, се прилагат условията и редът, приети с колективния трудов договор.

Чл. 16. В индивидуалния трудов договор се определят и допълнителните възнаграждения с постоянен характер.

Чл. 17. Работната заплата по трудов договор и допълнителните трудови възнаграждения могат да се определят за час, ден, седмица или месец в зависимост от

характера на изпълняваната работа и конкретните условия.

Раздел V

Процедури и организация по договарянето на работната заплата

Чл. 18. (1) Правителството представя в писмена форма пред представителните организации на синдикатите и на работодателите предложенията си по въпросите за договаряне на работната заплата на национално равнище, като дава необходимата информация и обосновка за своите предложения.

(2) Преговорите за колективното договаряне на работната заплата на национално равнище започват в срок, договорен между страните, и се провеждат в Националната постоянна тристранна комисия за съгласуване на интересите или в специално създадена за целта комисия, изградена на тристранна основа.

Чл. 19. (1) Договарянето на работната заплата в предприятията и организациите може да става по инициатива на всяка от страните.

(2) Работодателят обявява пред синдикатите писмено намеренията си по колективното договаряне на работната заплата, предвидени в чл. 7.

(3) Работодателят предоставя на синдикатите информация за:

1. състоянието и перспективите за развитие на предприятието или организацията за срока на договаряне на работната заплата;

2. размера на средствата за предходни периоди по отчети и разчети за периода на договарянето и тяхното разпределение по елементи и поделения;

3. величината на минималната и средната работна заплата по отчет за предходни периоди и по разчети за следващия период - общо за предприятието, по поделения, категории персонал и професии;

4. действащите правила за работната заплата и предложения за тяхното изменение и допълнение;

5. размерите и видовете на допълнителните трудови възнаграждения по отчет и предложения за договорния период;

6. друга информация, договорена между страните.

Чл. 20. Предприятията или организациите могат да провеждат преговори и да подписват колективни трудови договори и споразумения по работната заплата независимо от това, дали се провеждат преговори, или има подписано споразумение на национално, отраслово, браншово, общинско или регионално равнище.

Чл. 21. Когато не се постигат договорености по други раздели или въпроси на колективния трудов договор, страните могат да сключат самостоятелно споразумение по работната заплата.

Чл. 22. При непостигане на съгласие в преговорите и при сключването на колективния трудов договор или споразумение по работната заплата споровете се решават по реда на Закона за уреждане на колективните трудови спорове.

Раздел VI

Вътрешна нормативна уредба по работната заплата

Чл. 23. (1) Предприятията и организациите разработват своята вътрешна нормативна

уредба по работната заплата в съответствие с Кодекса на труда, други нормативни актове за стопанската дейност, колективните трудови договори и споразуменията по работната заплата.

(2) Във вътрешните правила за работната заплата на предприятието или организацията се доразвиват и конкретизират постигнатите договорености по работната заплата.

(3) Изменения и допълнения на вътрешните правила за работната заплата се извършват по реда на утвърждаването им.

Чл. 24. Длъжностните разписания и работните заплати по работни места (длъжности), както и съответстващите длъжностни характеристики се утвърждават от работодателя.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тази наредба се прилага от всички предприятия и организации, които използват наемен труд, независимо от формата на собственост.

§ 2. (1) Постигнатите договорености на национално равнище са задължителни и са минимална база при договарянето на работната заплата в отраслите (браншовете), общините (регионите), предприятията и организациите.

(2) Договореностите по работната заплата на по-ниските равнища не могат да бъдат по-неблагоприятни от тези, постигнати на по-високите равнища.

§ 3. При промяна на работодателя сключените колективни трудови договори и споразумения по работната заплата запазват силата си до преразглеждането им.

§ 4. Министерството на труда и социалните грижи дава разяснения по прилагането на тази наредба.